

Raad van de
Europese Unie

Brussel, 30 april 2024
(OR. en)

9094/24

**Interinstitutioneel dossier:
2008/0140(CNS)**

**ANTIDISCRIM 65
FREMP 204
GENDER 75
JAI 666
MI 428
SOC 299**

NOTA

van: het voorzitterschap

aan: Raad

nr. vorig doc.: 8616/1/24 REV 1

Betreft: Voorstel voor een RICHTLIJN VAN DE RAAD betreffende de toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van personen ongeacht godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele gerichtheid
– *Oriënterend debat*

Voor de delegaties gaat hierbij een oriënterende nota van het voorzitterschap met het oog op het oriënterend debat over bovengenoemd onderwerp in de Raad Epsco op 7 mei 2024.

Richtlijn gelijke behandeling (artikel 19)*Oriënterend debat*

De waarden waarop de Europese Unie berust, zijn eerbied voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en eerbiediging van de mensenrechten, waaronder de rechten van personen die tot minderheden behoren. Deze waarden hebben de lidstaten gemeen in een samenleving die gekenmerkt wordt door pluralisme, non-discriminatie, verdraagzaamheid, rechtvaardigheid, solidariteit en gelijkheid van vrouwen en mannen (artikel 2 Verdrag betreffende de Europese Unie). In dit verband is een van de doelstellingen van de Unie bestrijding van discriminatie. Artikel 19 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) machtigt de Raad om passende maatregelen te nemen om discriminatie op grond van geslacht, ras of etnische afstamming, godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele geaardheid te bestrijden¹.

Het huidige rechtskader ter bestrijding van discriminatie op het niveau van de Europese Unie is versnipperd. Dit rechtskader beschermt tegen discriminatie in de werksfeer op alle in artikel 19 VWEU genoemde gronden, namelijk geslacht, ras of etnische afstamming, godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele geaardheid². Buiten de werksfeer is discriminatie echter alleen verboden op grond van geslacht, etnische afstamming of ras. Er bestaat op EU-niveau geen bescherming tegen discriminatie buiten de werksfeer op grond van godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele gerichtheid³. Strengere minimumnormen voor organen voor gelijke behandeling zullen binnenkort bijdragen tot een betere handhaving van het huidige rechtskader⁴.

¹ Daarnaast houden de artikelen 153 en 157 VWEU een opdracht in tot optreden van de Unie op het gebied van gelijkheid van mannen en vrouwen wat hun kansen op de arbeidsmarkt en de behandeling op het werk betreft, en met name met betrekking tot gelijke beloning voor gelijke of gelijkwaardige arbeid.

² Zie met name de Richtlijnen 79/7/EEG, 2000/43/EG, 2000/78/EG van de Raad en de Richtlijnen 2006/54/EG, (EU) 2019/1158, (EU) 2022/2381 en (EU) 2023/970.

³ Zie met name de Richtlijnen 2000/43/EG en 2004/113/EG.

⁴ Zie de richtlijnen die moeten worden aangenomen op basis van de voorstellen COM(2022) 688 final en COM(2022) 689 final.

In de meest recente speciale Eurobarometer over discriminatie melden respondenten dat er in hun land wijdverbreide discriminatie is op grond van godsdienst of overtuiging (42 %), handicap (49 %), leeftijd (45 %) of seksuele gerichtheid (54 %)⁵. Ongeveer een op de vijf (21 %) respondenten meldt dat zij zich in de afgelopen twaalf maanden persoonlijk gediscrimineerd of geïntimideerd hebben gevoeld. Voorbeelden hiervan zijn discriminatie van personen tussen 15 en 24 jaar in cafés, restaurants, bars of nachtclubs (25 % van de respondenten) en bij het volgen van onderwijs of bij het zich aanmelden bij een school of universiteit (21 %). Gepensioneerden melden daarentegen discriminatie in winkels of banken (18 %) en bij het gebruiken of nodig hebben van gezondheidsdiensten (17 %). Dit bevestigt de gegevens in het verslag over de grondrechten 2018, waaruit blijkt dat ouderen bijzondere moeilijkheden ondervinden op het gebied van gelijke behandeling⁶.

Volgens gegevens uit 2019 van het Bureau van de EU voor de grondrechten (FRA) is de discriminatie van LHBT-personen, ook buiten de werksfeer, tussen 2012 en 2019 toegenomen (van 37 % naar 43 %)⁷.

Ongeveer 25 % van de moslimrespondenten in de EU-MIDIS II-enquête van FRA zegt in de voorafgaande twaalf maanden discriminatie te hebben ondervonden op grond van hun etnische of immigratieachtergrond, waaronder hun godsdienst of geloofsovertuiging⁸. Ongeveer 21 % van de Joodse respondenten in een FRA-enquête uit 2017 over discriminatie en haatmisdrijven tegen Joden⁹ zegt dat zij in de twaalf maanden voorafgaand aan de enquête op een of meer gebieden van hun dagelijks leven discriminatie hebben ondervonden op grond van hun godsdienst of overtuiging. Ongeveer 43 % van de personen met een handicap meldt moeilijkheden te ondervinden bij het gebruik van alledaagse diensten, zoals winkelen, bankieren, postdiensten, eerstelijnsgezondheidszorg en openbaar vervoer¹⁰.

⁵ Europese Commissie, Special Eurobarometer 535: Discrimination in the EU in 2023 (December 2023).

⁶ FRA (2018), *Shifting perceptions: Towards a rights-based approach to ageing* (Verschuivingen in de perceptie: Naar een op rechten gebaseerde benadering van ouder worden), Luxemburg, Bureau voor publicaties.

⁷ *Equality in the EU 20 years from the initial implementation of the equality directives* (Gelijkheid in de EU 20 jaar na de eerste uitvoering van de gelijkheidsrichtlijnen), FRA, april 2021; FRA (2020), *EU-LGBTI II Survey – A long way to go for LGBTI equality*, (tweede lhbt-enquête – Een lange weg te gaan naar lhbt-gelijkheid), Luxemburg, Bureau voor publicaties, blz. 10.

⁸ FRA 2017, *Second European Union Minorities and Discrimination Survey: Muslims – Selected Findings* (Tweede enquête van de Europese Unie naar minderheden en discriminatie: moslims – Geselecteerde bevindingen), Luxemburg, Bureau voor publicaties, blz. 25.

⁹ FRA (2018), *Experiences and perceptions of antisemitism – Second survey on discrimination and hate crime against Jews in the EU* (Ervaringen met en perceptie van antisemitisme – Tweede enquête over discriminatie van en haatmisdrijven tegen Joden in de EU), Luxemburg, Bureau voor publicaties van de Europese Unie, blz. 60.

¹⁰ FRA (2017), *From institutions to community living – Part III: Outcomes for persons with disabilities* (Van instellingen naar wonen in de samenleving – Deel III: Resultaten voor personen met een handicap), Luxemburg: Publicatiebureau.

De discriminatie neemt toe door recente gebeurtenissen in de wereld. Het FRA meldde reeds in 2022 een “exponentiële groei” van antisemitische online-inhoud¹¹. Moslims worden ook geconfronteerd met toenemende discriminatie, intimidatie en pesterijen¹².

Discriminatie brengt kosten voor de samenleving met zich mee. Volgens een studie van de Onderzoeksdienst van het Europees Parlement (EPRS) uit 2023 zou de voltooiing van het rechtskader op EU-niveau een netto voordeel opleveren van naar schatting 55 miljoen EUR per jaar in termen van bbp indien EU-maatregelen zouden leiden tot een verbetering met 5 % van de onderwijsprestaties en de gezondheidstoestand van personen die gediscrimineerd worden¹³. Ook raamt een studie van de EPRS uit 2018 over de kosten van een niet-verenigd Europa¹⁴ de prijs van discriminatie en niet-inclusie van personen met een handicap qua i) gederfde inkomsten als gevolg van de uitsluiting van de arbeidsmarkt tussen 468 en 763 miljoen EUR, ii) extra kosten voor de toegang tot goederen en diensten, tussen de 15 en 41 miljard EUR per jaar, iii) hogere kosten van levensonderhoud, tussen 15 en 41 miljard EUR, en iv) gederfde inkomsten als gevolg van een lager opleidingsniveau, tussen 61 en 98 miljoen EUR. Anderzijds blijkt uit cijfers dat maatregelen voor redelijke aanpassingen, wanneer zij worden uitgevoerd, doorgaans vruchten afwerpen, zowel wat de productiviteit van de werknemers als de economische voordelen voor ondernemingen betreft. Soortgelijke kosten werden geraamd in de effectbeoordeling bij het voorstel voor een richtlijn gelijke behandeling uit 2008 met betrekking tot discriminatie op grond van seksuele geaardheid¹⁵.

¹¹ Antisemitism in 2022 – Overview of Antisemitic incidents recorded in the EU | Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten (europa.eu) (Antisemitisme in 2022 – Overzicht van antisemitische incidenten geregistreerd in de EU).

¹² Mededeling van de Commissie “Geen plaats voor haat”, december 2023.

¹³ Increasing European added value in an age of global challenges, Mapping the cost of non-Europe (Verhoging van de Europese meerwaarde in een tijd van mondiale uitdagingen, de kosten van een niet-verenigd Europa in kaart gebracht) (2022- 2032)

¹⁴ Verslag over de kosten van een niet-verenigd Europa, juni 2018.

¹⁵ Document 11531/08 ADD 1, blz. 34.

Het aanpakken en voorkomen van discriminatie is ook een investering in de cohesie, het concurrentievermogen en de veerkracht van Europa in een onderling verbonden en snel veranderende wereld. Het zorgt voor een rechtvaardigere samenleving, verhoogt de deelname aan het economische en sociale leven en vermindert sociale uitsluiting. In het recente verslag van Enrico Letta getiteld “Much more than a market”¹⁶ wordt opgemerkt dat aanhoudende discriminatie van specifieke groepen, hetzij op grond van geslacht, handicap, etniciteit of andere factoren, hun volledige deelname aan onze eengemaakte markt belemmert en de belofte van kansen voor iedereen ondermijnt. Dit vereist gerichte acties, hernieuwde financiering en nauwgezette monitoring om systemische belemmeringen weg te werken. In dezelfde geest staat er in het actieplan van de Commissie inzake tekorten aan arbeidskrachten en vaardigheden, gepresenteerd op 20 maart 2024, dat het essentieel is om de activering van ondervertegenwoordigde personen te ondersteunen en discriminatie in het onderwijs vanaf jonge leeftijd te bestrijden om tekorten aan arbeidskrachten en vaardigheden aan te pakken die het concurrentievermogen van Europa in gevaar kunnen brengen¹⁷.

De voorgestelde richtlijn gelijke behandeling

De Commissie heeft op 2 juli 2008 een voorstel aangenomen voor een richtlijn van de Raad die erop gericht is de bescherming tegen discriminatie op grond van godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele gerichtheid uit te breiden tot andere gebieden buiten de werksfeer. Het voorstel voor een horizontale richtlijn gelijke behandeling vormt een aanvulling op de bestaande EU-wetgeving ter zake en voorziet in een verbod op discriminatie op bovengenoemde gronden op de volgende gebieden: sociale bescherming, met inbegrip van sociale zekerheid en gezondheidszorg, onderwijs, en toegang tot goederen en diensten, met inbegrip van huisvesting. Het Europees Parlement heeft op 2 april 2009¹⁸ advies uitgebracht in het kader van de raadplegingsprocedure. Na de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon op 1 december 2009 valt het voorstel nu onder artikel 19 VWEU. Bijgevolg is eenparigheid in de Raad vereist, na goedkeuring door het Europees Parlement.

De Raad is er nog niet in geslaagd om over dit voorstel, dat 16 jaar geleden is ingediend, de vereiste eenparigheid van stemmen te bereiken. Tijdens het laatste oriënterend debat in juni 2023 onder het Zweedse voorzitterschap hebben de ministers onderzocht hoe de resterende punten van zorg in verband met rechtszekerheid, subsidiariteit en uitvoeringskosten kunnen worden aangepakt.

¹⁶ [Verslag van Enrico Letta – “Much more than a market” \(Veel meer dan een markt\) \(april 2024\).](#)

¹⁷ Tackling labour and skills shortages in the EU (Tekorten aan arbeidskrachten en vaardigheden in de EU aanpakken) – Europese Commissie (europa.eu)

¹⁸ Zie doc. A6-0149/2009. Alice Kuhnke (SE/Groenen/Vrije Europese Alliantie) is door het huidige Parlement als rapporteur aangewezen.

Het Belgische voorzitterschap heeft aanzienlijke verdere werkzaamheden verricht om de resterende punten van zorg aan te pakken. De bijgewerkte tekst staat in document 8616/1/24 REV 1.

Ondanks deze inspanningen moet de vereiste eenparigheid van stemmen voor de compromistekst nog worden bereikt.

Tegen deze achtergrond wordt de ministers verzocht zich over de volgende vraag te buigen:

Nu de drie voornaamste nog openstaande kwesties die door de delegaties waren opgeworpen, namelijk rechtszekerheid, subsidiariteit en uitvoeringskosten, in de huidige compromistekst zijn geregeld, welke maatregelen zijn er verder nog nodig om de Raad in staat te stellen tijdens het Belgische voorzitterschap tot een algemene oriëntatie over de richtlijn te komen, mede gelet op de toename van discriminatie op de gronden en gebieden die onder de voorgestelde richtlijn vallen?
